

- משרד
- בית הוראה
- ארגון בני ישיבות
- הודעות כלליות
- האזנה לשיעורים
- שידור חי
- מחיר שיחה רגילה

פעולת צדיק

ע"ש מהרי"ץ זצוק"ל - גאון רבני תימן ותפארתם

בראשות מרון הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

מפעולות צדיק

שו"ת עולת יצחק ח"א וח"ב - מהדורה חדשה
הספרים החשובים שאלות ותשובות חלק א' וחלק ב' נמצאים בשלבי עבודות ההקלדה וההגהה. בעזה"ת במהדורות החדשות יהיו הוספות ותיקונים ואנו מקווים כי מלאכה זו תושלם בחדשים הקרובים ונוכל להוציאם לאור.

לק"י

שמירת תורה ומצוות

אנו נקראים שומרי תורה ומצוות, ולכאורה אין זה כ"כ פשוט כלל ועיקר, דתינח מקיים תורה ומצוות אבל שומר תו"מ הרי זה מחייב לעשות כל מצדקי שישמרו התורה והמצוות, וזה מחייב לא לחפש היתרים ופטורים אלא אדרבא, זה מחייב:

וכן מצינו מעשים של צדיקים שלא היו יכולים להרדם בלילה הראשון של סוכות משום שכבר היו ממתנינים ומצפים שיאור היום כדי ליטול ארבעת מינים:

ונראה דעיקר חיוב התורה והמצוות הוא לקיים וזה נכלל בכלל אם שמוע תשמעו, אך רצון הקב"ה הוא שישמרו התורה והמצוות, ורק בזה נקראים עושים רצונו של מקום, ובפר' ואתחנן י"ז י"ח, כתוב, שמור תשמרון את מצוות ה' וגו' ועשית הישר והטוב בעיני ה' וגו', ונראה דכיוון דכתיב שמור תשמרון בזה הוי עושין רצונו של מקום, והדברים מאירים:

ומעתה נראה שכיון דחלם יוסף החלומות ונתברר שזה רצונו של מקום וכמו שכ' הרמב"ן והגר"א באדרת אליהו, עה"פ וזכור יוסף את החלומות וגו', דכל המשא ומתן של יוסף עם אחיו היה כדי שיתקיימו החלומות. וז"ל הגר"א שם בסוף פר' מקץ, ולכך הקדימה התורה וזכור יוסף את החלומות, להודיע שכל מה שעשה לא עשה אלא מרוב צדקתו שיקיימו החלומות שלא להכחיש רצון וגזירת עליון, וזהו כלל התורה:

ונראה עוד להוסיף בזה דזהו שנאמר ואביו שמר את הדבר היינו לשמור את רצון השי"ת ולזה היה ממתין ומצפה שיתקיימו הדברים, והיינו לא רק שלא לעבור על ציווי השי"ת, אלא לעשות כל מצדקי שיתקיימו הדברים, וזה עשה יעקב בזה שהמתין ומצפה ויוסף, עשה זאת ע"י מעשים נוראים אשר ציערו את אביו ואת אחיו, וכמו שכתב שם הרמב"ן באריכות, וכ"ז היה מכוון לקיים רצון השם:

ונראה עוד דבכלל ועשית הישר והטוב הוא דנעשה לפנים משורת הדין, ונראה דזה הוי דרגא של שומר, דמצפה וממתין שיתקיימו הדברים ולזה עושה אפי' לפנים משורת הדין:

ובסוף ואתחנן שם, שומר הברית והחסד לאוהביו ולשמרי מצוותיו לאלף דור, ובאב"ע שם פ"י דאוהביו היא דרגא עליונה ושומרי מצוותיו היא אחריהם, וכ' שם עוד דיש לפרש דחדא נינהו, ואוהביו בלב האם העושים בפועל, ע"ש, ויל"ד דהא אפשר לקיים מצוות מחמת יראה ולא דוקא מחמת אהבה, ואמנם להמבואר הדברים נפלאים שלהיות שומרי תורה ומצוות בעינין שיהיה מאהבה, דשומרי תורה ומצוה, היא דרגא של ממתין ומצפה שיתקיימו הדברים וזה הוא מאהבה וכמבואר:

הרב מאיר ליאור לוי שליט"א - מח"ס "אור ההלכה" ב"ח

שטר כתובה

בעזה"ת נמצאת כעת בשלבי טרום הדפסה, כתובה חדשה הבאה עם פנים חדשות, ברוב פאר והדר יחד עם כיסוי מפואר ובה מעלות רבות ע"מ להקל את המילוי בה. בל"נ נפרסם זאת כאשר הכתובה תצא לאור.

פסקי מהרי"ץ - שערי טהרה

מבצע לתקופת ימי השוכבי"ם, הספר החשוב פסקי מהרי"ץ על שערי טהרה ימכר במכון בלבד במחיר של 35 ₪ במקום 45 ₪.

חדש!!! שו"ת "זיען יצחק"

ספר נוסף הנמצא כעת בשלבי עריכה והגהה, הינו ספר שו"ת קצרות בהלכה, בעניינים הנוגעים והמצויים למעשה, המכיל שאלות ותשובות שנשאל מרון שליט"א וענה עליהן בכתב בקצרה. בתוספת מקורות, הערות וציונים בשולי הדף, שנערכו ע"י אברכים חשובים.

הנחפזים בשני וחמישי, מה ידלגו מהתחנונים, וחלוקת פסוקי המברכים בקריאת התורה אז

שאלה: (א) אנו ציבור תימני נוסח שאמי, מתפללים בהנף החמה. ובתקופה זו הזריחה מתחילה להתאחר, ורוב הציבור הם אנשים עובדים או אברכים הממהרים למלאכתם או ללימודם, וכולנו ממהרים גם לעזור לנשותינו בארגון הילדים. לכן בימי שני וחמישי שהתחנון אז ארוך, אנו רוצים לקצר אותו. כיצד עלינו לנהוג, איזה חלק מהתחנון נשמיט ואיזה חלק נשאיר?

(ב) בקריאת התורה בשני וחמישי, אנו נוהגים לקרוא לפי הסדר הקצר יותר הכתוב בתכלאל הבלדי, כדי לחשוך בזמן ולא להלאות את הציבור. ואחד מהמתפללים העיר שהסדר הזה אינו טוב, כי המברך הראשון בפרשת ראה, מסיים בדבר לא טוב, ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם (דברים י"א, כ"ח). השבנו לו שאנו סומכים על התכלאל. והוא אמר שיש עוד פעמים רבות שהתכלאל מסיים בדבר לא טוב, ולפי ההלכה אסור לסיים שם. יורנו נא רבינו בשני העניינים האלו:

תשובה: (א) תדלגו אל תעש עמנו כלה, אנשי אמונה אבדו, תמהנו מרעות, וכן התחינות דשני וחמישי (איה חסדיך הראשונים, שארית פליטת אריאל) אל תקצוף, כיעוין מ"ש בס"ד בש"ע המקוצר סימן כ"א סוף סעיף י"ד:

(ב) חלילה לפקפק במה שנקבע על ידי חכמים גדולים בתימן, ולא עוד אלא שהוא מימי קדם. ואם ריק הוא, ממנו הוא ריק. וכבר מבואר בספר סערת תימן דף ק"ה שהחלוקה שעשו קדמונינו מיוסדת על פי עיקרים ויסודות, מה שאין כן בדפוסים. ובשם טוב פרק י"ג מתפילה הלכה ה' כתב שבפרט בחול שקורים עשרה פסוקים ואין מסיימים בדבר טוב, יש לומר דשאני היכא דאי אפשר, דומיא דפרשת האזינו שכתב הרמב"ם שם יעו"ש. כוונתו דחזינן שכשיש סיבה הפסיקו אפילו בדבר רע, ושם הנימוק כדי שיחזרו העם בתשובה, וכאן הנימוק מפני טורח ציבור שצריכים לצאת למלאכתם, שכך תיקנו חז"ל, כשם שתיקנו מטעם זה לא להוסיף אז יותר משלושה מברכים. ולענ"ד חזינן דכל כי האי גוונא ענייני עבודה זרה לא החשיבו דבר רע, אולי כיון שבטלה בדורות הללו. ובמקום אחר הארכת, ועת לקצר:

כיסוי הילדים בטלית בזמן ברכת כהנים, והנחת ידים עליהם

שאלה: משום מה נוהגים היום הרבה אנשים מכל העדות, תימנים עיראקים וכדומה, להניח ידיהם על בניהם בשעת ברכת כהנים שבחזרת שליח ציבור. ישנם האומרים אז את המילים בפיהם, וישנם שרק מניחים ידיהם ועונים אמן לברכות הכהנים. האם מנהג זה כשר או לא?

תשובה: אצלינו התימנים אין מנהג כלל. ואם ראית, המה חדשים מקרוב באו. זכורני שעמדו על זה, וכמדומה אני שאין להם טעם נכון לכך.

ואחרי החיפוש מצאתי בכתר שם טוב גאגין (חלק ג' פסח דף ש"נ) וז"ל, בערי מצרים שבעת שהכהנים נושאים כפיהם, כל אב ואב מביא את בנו ומעמידו כלפי הכהנים, והאב מכסה בטליתו את ראש הבן במשך ברכת הכהנים, ומשים האב את יד ימינו על ראש הבן והוא מכוסה בטליתו וכו'. וחיפשתי בספרן של ראשונים שורש למנהג זה, ולא מצאתי אף רמז קל. אולי אפשר לומר בטעם הדבר, כיון שבשעת הנשיאת כפים היא שעת רצון לקיום הברכות, כמו שנאמר (במדבר ו', כ"ז) ואני אברכם, כלומר שהקב"ה מסכים לברכתם של כהנים, מאמינים כי בשימת יד האב על ראש בנו, יחולו ויאתיו הברכות על ראשו. אבל אין טעם לכסוי ראש הבן בטלית האב. והנח להם לישראל, אם אינם נביאים, הם בני נביאים וכו' יעו"ש:

ובספר עלי הדס (קרית ספר התש"ע) דף ש"ס העלה שכן נהגו בתנוס ולוב ומצרים וכו'. ואחד מחכמי דורינו נתן טעם לכך כדי שלא יסתכלו הילדים בידי הכהנים [לפי שאמרו חז"ל בחגיגה דף טז. שהמסתכל בהן עיניו כהות. יב"ן] ונשאר המנהג הקדום על מכונו אעפ"י שכבר פשט המנהג אצל הכהנים לכסות ידיהם בטלית וכו' יעו"ש, ואם כן נשאר הדבר בלי טעם. מלבד מה שהעיר שם המחבר על כך מזה שבתנוס נהגו גם כשאין נשיאת כפים והשליח ציבור קורא את פסוקי ברכת כהנים וכו' יעו"ש:

אני הקטן נוהג מעצמי לשים ידי אז על כתפי בני ונכדי הקטנים הי"ו מימיני ומשמאלי, וזאת כדי שלא יפנו באותו זמן אנה ואנה כדרך הילדים, מאחר שצריך להיות פנים כנגד פני הכהנים. [אבל מצד הסתכלותם אינני חושש, גם כשידי הכהנים גלויות ואפילו פניהם, כאשר נוהגים בכמה מקהילותינו, וכמו שהנהגנו בס"ד גם כן בבית מדרשנו פעולת צדיק על פי מאריה דאתרין מהרי"ץ זיע"א שאפילו הפנים מגולות. כי נוכחתי לדעת שהם נזהרים מלהסתכל. ובהסתכלות עראי לא חיישינן לנזק חס ושלום האינדא שלא בבית המקדש שאין שכינה שורה על ידיהם כיון שאין מברכים בשם המפורש. ולא עוד אלא שאפילו בהסתכלות מרובה לא חיישינן האינדא לנזק, משום דהאינדא טעמא דמילתא הוא שלא יסיחו דעתם, ולהסחת דעת הוא דלא חיישינן בהסתכלות עראי, כמו שכתבו הפוסקים הובאו דבריהם במשנה ברורה סימן קכ"ח ס"ק פ"ט. ועיין בתוספות הרא"ש מגילה דף כד: ד"ה מפני, ובספר ברוך ומקודש פרק ח' דף פ"ז]. ואולי מזה וכיוצא בזה נולד המנהג באותן עדות שמכסים את ילדיהם בטלית כשהם עומדים לפניהם ושמים ידיהם על ראשיהם, דהיינו שהתחילו באופן הנזכר ונשתרבו להם מכך במשך הדורות. וזה בלתי מובן ולא מתקבל על הדעת, כיון שעתה הברכה היא מן הכהנים ולא מן האב:

וידידי הרה"ג א"ח הכהן שליט"א הוסיף כאן בזה"ל, אליבא דמהרי"ץ שכתב שלא יכסו הכהנים את פניהם משום דבעינן פנים כנגד פנים, נראה פשוט שהוא הדין לציבור, דהא בעינן פני הציבור כנגד פני הכהנים, הלכך אין להחמיר ולכסות את פני הילדים בטלית. ובמקומות שהכהנים מכסים את פניהם, לכאורה לית לן בה, דהא בלאו הכי כבר אינם פנים כנגד פנים. ברם מסתברא דאף בכי האי גוונא אין להחמיר בכך, כדי שלפחות פניהם יהיו כנגד פני הכהנים המכוסות, ודי לנו בצרת כיסוי פני הכהנים. ועוד, שאפילו הנוהגים שהכהנים מכסים פניהם, אינו אלא כדי שלא יסיחו הציבור את דעתם מחמת הסתכלותם בכהנים. וכיון שכבר הכהנים מכסים את פניהם, שוב אין טעם לכסות גם את פני הילדים עכ"ל:

מושיען של ישראל

יום אחד הגיעו כמה יהודים אל המעיין ע"מ לקחת ממימיו. לתדהמתם הרבה הם ראו כי המקום שינה את פניו וכי כעת אין גישה אל המעיין. אדהכי, הגיע לשם אותו גוי שהכהיר להם בצורה חד משמעית שהמקום שייך לו, ואם רצונם לקחת ממימי המעיין, עליהם לשלם לו סכום כך וכך (הוא דרש סכום גבוה עבור זאת):

היהודים שבאו לשם ענו ואמרו לו כי המעיין שייך לר' שלום שבזי ואין רשות לשום אדם להשתלט עליו, ובכלל מי נתן לו רשות לעשות כזאת? הגוי החצוף ועז הפנים לא שעה לדבריהם ועמד על כך שישלמו לו כסף. משראו היהודים שאין עם מי לדבר וכי אין להם ברירה אחרת, שלמו לו את הכסף ולקחו ממימי המעיין. לפני שעזבו את המקום, התרו באותו גוי כי ענוש ייענש על מעשיו הרעים. הגוי ברוב אולתו ענה ואמר להם כי לא איכפת לו מכלום:

לאחר זמן מה, ירדו גשמים חזקים בכל סביבת ציונו הקדוש של ר' שלום שבזי. הגוי הטמא היה באותו חדר שבנה, והוא עלה על יצועו ונרדם. בדרך פלאית, אחד מהסלעים הגדולים שבאותו מקום (כפי שמספרים מחמת גדלו, בדרך הטבע לא היה שייך שיוזו ממקומו) התנתק ממקומו ופגע בעצמה חזקה בחדר כשהוא מנפץ אותו לחתיכות ורומם למוות את הגוי הטמא:

המעשה המופלא התפרסם בכל האיזור ונעשה רעש גדול וקידוש ה'. ומאז, חזר המעיין להיות פתוח לכל דורש ומבקש ללא נטילת תמורה משום אדם:

(מעובד מתוך הספר מפאתי תימן באדיבות הרב גלעד צדוק הי"ו)

רבות נכתב אודות נפלאותיו של מושיען של ישראל בגלות תימן הלא הוא המקובל והמשורר האלדי רבי שלום שבזי זצוק"ל. המעשה דלקמן קשור לקברו של הצדיק כפי שסופר מפי אחד מעולי תימן האחרונים:

המעשה אירע לפני כשלוש עשרה שנה. סמוך לקברו של הצדיק התגוררה יהודיה מבוגרת שנאלצה בכפייה להתאסלם כאשר היתה ילדה. אותה אישה היתה שומרת על קבר הצדיק, מנקה ומתחזקת את המקום, וכן היתה נוהגת להדליק נרות לכבודו של הצדיק, בתקופה שהקבר היה עדיין קיים (לדברי העולים הקבר היה קיים לכל המאוחר עד שנת תשמ"ה):

כפי שמספרים העולים קברו של הצדיק נעלם ואיננו, ויש האומרים כי על ציונו נבנה בית ספר מוסלמי. אך בכל אופן כיום לא ניתן למצוא את קברו של הצדיק:

יום אחד (לאחר שהקבר נעלם כבר) הגיעו מספר יהודים לקחת ממימי המעיין (שהיו נלקחים חנם וללא כל תמורה) הסמוך לציון הנודעים כסגולה לכל מכאוב וחולי. הם פגשו את אותה אשה שאמרה להם שר' שלום שבזי נגלה אליה בחלום ואמר לה שתגיד ליהודים הבאים אליו שהוא כבר לא נמצא שם:

לאחר תקופה נפטרה אותה אשה וגוי טמא אחד השתלט על המעיין. הוא בנה לו חדר מעל המעיין ונעל אותו במנעול, כדי שכל יהודי או להבדיל גוי שירצה לקחת ממימי המעיין, יהיה חייב לעבור דרך אותו חדר. מטרתו בכך היתה לגבות כסף מכל הבאים לאותו המעיין:

המעמד הגדול - סוכות תשע"ז בעיר בני ברק

מעמד מכובד, רב רושם וגדוש מטען רוחני, התקיים בחוה"מ סוכות תשע"ז באולמי מלון ויזניץ בבני ברק. הערב נפתח בתפילת ערבית, כשלאחמ"כ נשא דבריו ראשון המדברים הרה"ג **שלמה רצאבי שליט"א**, מענייני דיומא. לאחריו נשא מידברותיו הרה"ג **משה רצאבי שליט"א**, מו"צ בבית ההוראה ד"פעולת צדיק" בעניינים הלכתיים הקשורים לחג הסוכות.

בכניסה לאולם המתין קהל רב לבואו של מרן הגאון הרב **יצחק רצאבי שליט"א** לאולם, תוך כדי זה שהוא מלווה אותו לשלחן הכבוד בשירה ובריבוד. שלישי בקדש נשא מידברותיו הרה"ג **אבינועם שמואל יב שליט"א** רב ומו"צ בעיר ביתר עילית ובבית ההוראה ד"פעולת צדיק". לאחר מכן הוכתרו חתני שלחן ערוך המקוצר - מחזור ל"ו, ואלה שמותם: חתן ראשון ישיבות גדולות - הבה"ח **אלעזר זהרני הי"ו** - ישיבת מיר, חתן שני ישיבות גדולות - הבה"ח **משה מהצרי הלוי הי"ו** - ישיבת תורה בתפארתה, חתן ראשון ישיבות קטנות - הבה"ח **בניה זנדני הי"ו** - ישיבת משכנות הרועים וחתן שני ישיבות קטנות - הבה"ח **דוד נחום הי"ו** - ישיבת משכנות הרועים. מלבד החתנים קיבלו בחורי הישיבות נוספים זיכוי לקבלת עשרות ספרים מספרי מכון "פעולת צדיק". הערב נחתם במשאו המרכזי של מרן שליט"א, שמלבד דברי התורה העשירים והמיוחדים בדרשות על ענייני החג, דואג הוא לחזק את המסורת ההלכתית של ק"ק תימן בבחינת תורה מפוארה בכלי מפואר.

שפע ברכות ממעון הברכות יחולו על כל המסייעים להצלחת הכינוס הקדוש הזה, ובכללם ה"ה: הרב **אלעזר יוסף הי"ו**, הרב **אוהד נהרי הי"ו**, הרב **דקל ענקי הי"ו**, הרב **אליהו נהרי הי"ו**, הרב **ישראל מאיר חדד הי"ו** וכן לבחורי הישיבות החשובים ויאל כהן ובן ציון גולן הי"ו.

לישיבה ירימו את תרומתם.
ואכן, בדרך לא דרך הושגה לאותו בחור בחינה נוספת, והפעם
התשובה היתה חיובית והבחור נכנס ללמוד באותה ישיבה:

השמחה כמובן היתה מרובה, הורי התלמיד הודו בראש
ובראשונה לבורא עולם ולאמ"כ מיהרו לשלם את נדרם:

מעשה בבחור שניגש לבחינה בישיבה ע"מ להתקבל לשורותיה
וללמוד בה. ואכן הוא התייצב ביום שנקבע לו, אולם התשובה
היתה שלילית, הבחור לא התקבל לישיבה.

אולם, הוריו לא התיאשו, ומאחר ששמעו (וגם קראו בעלונים
הקודמים) השגחות פרטיות שקרו לאנשים שתרמו לארגון
"פעולת צדיק", החליטו גם הם, שאם בנם בכל זאת יתקבל

להסיר מכשול

בעניין משחקי הקלפים הנקראים בשם "גוקר", שיש עליהם צורות, כגון לב, עלה, תלתן וכו'.
יש במשחקים אלו חשש של ע"ז. ואפילו אם אינו מתכוין לכך, הדבר הזה בעצמו, יש בו טומאה של עבודה זרה.

דורש טוב לעמו

להתגאות עוד. על כן לא יפול ברוחו, כי אדרבא זהו לטובתו,
ויחיה לתקן מדתו, ואז ימשיך וילך לבטח דרכו ושיטתו:

בספר גדולי ישראל בתימן מובא כי בעת שהיה מה"ר חיים
קורח זצ"ל מלמד ברבים והיה אחד מהרבנים או אפילו אחד
מפשוטי העם מעיר לו שטעה בביאור איזה עניין או סברא,
היה מודה לו קבל עם ועדה ואינו בוש, והיה אומר טעיתי
ומה שאמר פלוני הוא הנכון, והיה חוזר על מה שאמר לו
תלמידו שלוש פעמים כדי לאמת את דבריו ע"כ. ולפי
האמור אפשר להוסיף כי חזרתו שלוש פעמים היתה כדי
לחזק ולאמץ בכך מדת הענוה, הן אם הטעות באה סתמא,
וכל שכן אם נגרמה מהיפך הענוה:

ובספר טיול בפרדס איתא, הנה היו צדיקים הרבה, שהיו
מוכיחים את העם בתוכחת מוסר, והגידו דרשות מוסר
מלובשות בדברי תורה. ולעומת זה היו כמה וכמה צדיקים
שלא פתחו פיהם לדבר ולדרוש דברי תורה ומוסר לרבים,
[כי] מגודל הענוה שבהם לא הרהיבו בנפשם עוז לדרוש
ברבים, ולהגיד תוכחה לעדה. וגם יראו לעצמם, פן יגרום
להם איזה התנשאות:

ואמנם הנוהגים לדרוש, כאשר ראינו ושמענו שעשו כן
רבותינו הגאונים הקדושים בכל דור ודור, מתכוונים לשם
שמים, להורות לעם ה', דרכי ה', אולי יועילו דברי מוסר שלו
שישמעו אליו, ויאבו לשמוע בקולו. בפרט אם רואה שהעם
שומעין לו באהבה, ושותקין כשדורש, אם כן רואה הוא
שהגון הוא לזה. ואמרו חז"ל שבמקום שאין אנשים השתדל
להיות איש. אך אם העם הם בעלי דרך ארץ ויראי השם, אין
חידוש ששותקין ועומדין שם לשמוע את דבריו. אבל אם
גם הקלים באים לשמוע, ושומעין דבריו ושותקין, אם כן
מזה רואה דיפה הוא עושה שהוא דורש דרשות, כיון שגם
הקלים חפצים לשמוע ושותקין:

אחד הגדולים שלא דרש בציבור, מגודל ענוותנותו ומרוב
ביישנותו, היה החזון איש. ומספרים שפעם אחת, סמוך
להגעתו לארץ הקודש, ביום ראש השנה קודם תקיעת
שופר, אחרי שהפצירו בו עד מאד לומר דברי כיבושין
והתעוררות, הסכים לומר אבל לא בתוך בית הכנסת אלא
בחדר צדדי, ולא אמר לפניהם אלא הבריתא שבאבות פרק
ו' אות ט' אמר רבי יוסי בן קיסמא, פעם אחת הייתי מהלך
וכו' בהתרגשות גדולה, בלא לבאר כלום. ועל הסיום איני דר
אלא במקום תורה חזר כמה פעמים בהתלהבות גדולה
שליטה את כל השומעים:

(מלוקט ע"י העורך מתוך נפלאות מתורתך - בראשית)

בסדם אל תבא נפשי, בקהלם אל תחד כבדי (בראשית
מ"ט, ו'), זוהי אזהרה לכל לומדי תורה, אשר השי"ת משפיע
עליהם חכמת בני דורם, שלא יתגאו ולא יעלה בלבם הנאת
עצמן, לאמור נפשי פעלה כל זאת. וכן כשמשפיעים לרבים
ודורשים, לא יעלה בלבם מחשבת כבודם, ולא יהיו אלא
בבחינת עבדים העושים רצון אדוניהם כמו שמחוייבים
לה':

וזהו שאמר **בסדם אל תבא נפשי**, פירוש בסוד ה' עליהם
לגלות סודי תורתו, אל יחשבו לומר נפשי וכחי עשתה כל
זאת. וכן **בקהלם** כשידרשו בקהל רב, **אל תחד כבודי** לחשוב
מחשבת כבוד חס ושלוש. כמו משה רבינו ע"ה בשעת מתן
תורה שנקרא ביום הקהל (דברים ט', י'). וכן דוד המלך
שאמר (תהלים ק"ז, כ"ג) יורדי הים באניות וגו', שהם בעלי
התורה המפליגים בים שהוא התורה, שהיא מים שאין להם
סוף. והשי"ת משפיע להם, ורואים מעשה ה' ונפלאותיו
במצולות מעמקי הלכה, כמו שאמר שלמה המלך ע"ה
(משלי כ', ה') מים עמוקים וגו' ואיש תבונה ידלנה. אבל
בשעה שמלמד לרבים, אם חס ושלוש עומד רוח בערה
שהוא גסות הרוח, ותרוםם גליו שהוא הכבוד, על ידי זה
מתבלבל דעתם כשיכור וכל חכמתם תתבלע:

וביאור זה נרמז גבי מה שאמרו על נקדימון בן גוריון שאבד
ממונו הגם שנתן צדקה לרוב, כיון שלכבודו עשה זאת ולא
לשם שמים, כי אף דאמרינן בנזיר דף כ"ג ע"ב לעולם יעסוק
אדם בתורה ומצוות אפילו שלא לשמן, ופירשו התוספות
אפילו ע"מ להתגדר ולקנות לו שם, התם אינו מתגאה
בשעה שעוסק בתורה ובמצוות, אלא שהוא עושה כדי
שיבוא הכבוד אחר כך, בזה אמרינן דלא יבוא לידי זה,
שבתוך כך יבוא שישכיל ללמוד לשמה. אבל המתגאה
בעשותו מצוה, או בעסקו בתורה, אף שפסקו לו גדולה
לדורי דורות, אם מתגאה הקב"ה משפילו. ותו, דאיך אפשר
שיהיה זה בכלל מצוה שלא לשמה, הא אמרו חז"ל
במתגאה דהוה ליה כעובד עבודה זרה. א"כ הוא מצוה
הבאה בעבירה. ועוד אמרו במתגאה אם חכם הוא חכמתו
מסתלקת. ורבים טועים בזה בעוה"ר וסוברים בטעות כי
אף אם מתגאה בשעת עסקו בתורה ובמצוות לית לן בה:

ונלע"ד בס"ד שיש ללמוד כי הדורש או מלמד ברבים
וכדו', ורואה שטועה ונכשל לפעמים בדבריו, או שוכח, כגון
שמשתבש בלשון איזה פסוק או מאמר חז"ל, וכל כי האיי
גוונא, יתן ליבו שזה עונש מן השמים על שמתגאה אז, או
מעוררים אותו מן השמים בכך לבל יוסיף ולא ירבה